

**ІННОВАЦІЙНИЙ ДОСВІД РОБОТИ
МІЖВУЗІВСЬКОГО ДОСЛІДНОГО ЦЕНТРУ «ПОЛІТИКА ТА ОСВІТА»
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ЗОШПО» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

Початок третього тисячоліття характеризується глобалізацією суспільного розвитку, зближенням націй, народів, держав. Відбувається перехід людства від індустріальних до постіндустріальних (науково-інформаційних) технологій, які значною мірою базуються на освітньо-інтелектуальному потенціалі населення. В умовах реформування українського суспільства особливого значення набувають перспективи розвитку особистості та реалізації її громадянських прав. Ця проблема безпосередньо пов'язана з практичним питанням подальшого стратегічного розвитку сучасного суспільства: яким шляхом піде Україна, яка при цьому роль буде відведена особистості. Реформування застарілої системи соціального управління, як правило, супроводжується дегуманізацією і дезінтеграцією, руйнуванням суспільних інститутів, які раніше мали, так би мовити, фундаментальне значення. Тому найбільш актуальним стає освіта, виховання орієнтовано на звернення до громадянських почуттів та моральних цінностей.

Поширення демократичних принципів стало відповіддю на історичні виклики, що склалися у світі на порозі ХХІ ст., основу якої становить безпрецедентний розвиток постіндустріального суспільства та гуманітарних технологій. Постіндустріальне суспільство потребує відповідної форми політичної організації, яка б забезпечувала умови для розкриття творчих можливостей людини та потенціалу нових технологій, що можливо лише за умов вільного, демократичного суспільства, яке сповідує максимум - «вільна людина – розвинене громадянське суспільство – сильна держава».

Як свідчать результати соціологічних опитування у сучасній Україні, у переважній частині населення країни відсутні елементарні знання основних положень Конституції, Загальної декларації прав людини, Конвенції про права дитини. Тому освітньо-виховний процес потребує набуття конкретного досвіду толерантності, партнерства, солідарності, консенсусу. Життєдіяльність навчального закладу являє собою джерело становлення у молодого покоління поглядів і зразків поведінки. Саме робота зі зміни шкільного середовища спрямована на формування в учнів готовності брати участь у вдосконаленні суспільного механізму і бажання особисто впливати на суспільно-політичне життя країни. Для цього учні повинні розуміти механізм відносини між громадянами, громадянами і суспільством, громадянами і державою, повинні вміти жити в сучасному світі з його різноманіттям культур, володіючи способами діяльності, практичними вміннями, моделями громадянської поведінки.. Такий громадянин має володіти певною сумою знань і вмінь, мати сформовану систему демократичних цінностей, а також готовність брати

участь у суспільно-політичному житті школи, місцевих спільнот, тобто життєдайною основою цієї особистості має стати громадянська компетентність. Становлення громадянської компетентності школярів нерозривно пов'язане з формуванням у них основоположних цінностей, які визначають громадянську самосвідомість. Тому важливою складовою мети освіти як одного з основних видів суспільно-державної діяльності було і залишається формування не просто особистості, а **громадянина, здатного до свідомого суспільного вибору**. Саме так і визначена в Законі України «Про освіту» одна із складових її мети.

Громадянин - це політичний стан людини, обумовлений відповідним законом. Отже, все правове поле України, яке формується такими політичними інституціями, як Верховна Рада, Президент, Уряд, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, вирішує в контексті політичних процесів, що відбуваються як у нашій країні, так і на світовій арені.

У Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, яка затверджена Указом Президента України (№212/2012) наголошено: «Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства виходить, зокрема, з необхідності утвердження та забезпечення прав і свобод людини, гарантії яких закріплені у фундаментальних міжнародних документах, насамперед Загальній декларації прав людини, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та відповідних протоколах до неї, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, інших міжнародних документах у цій сфері.»

В Україні вже понад двадцять років відбуваються складні трансформаційні процеси в економіці, політиці, національній самосвідомості. Є певні зрушення в становленні демократії – багатопартійність, альтернативні вибори, розвиток мережі недержавних організацій та добровільних асоціацій громадян. Однак задекларованому Конституцією України демократичному шляху розвитку української держави, часто-густо суперечить авторитарний стиль державного управління, що спричиняє недостатній рівень розвитку ознак демократії у ментальності народу, його умінням співпрацювати з владою, контролювати її.

Трансформація освіти – це її переорієнтація з держави на людину, на фундаментальні гуманістичні цінності, на послідовну демократизацію всього освітнього процесу, усієї системи освіти і громадянської, як її складової, зокрема.

Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України на офіційному веб-сайті (рубрика «Громадське обговорення») 29 листопада 2012 року оприлюднений **проект Концепції громадянської освіти та виховання в Україні**, який розроблено відповідно

до протокольного рішення Робочої групи з питань інформаційної політики та громадянської освіти Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України та з метою реалізації державної політики, спрямованої на формування сприятливого середовища для становлення в Україні громадянського суспільства, досягнення європейських стандартів забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина.

У концепції наголошується, що **актуальність** громадянської освіти та виховання в Україні зумовлюється водночас процесом становлення нації. Для поліетнічної України громадянська культура особистості відіграє особливо важливу роль ще й тому, що вона покликана сприяти формуванню соборності держави, що є серцевиною української національної ідеї. Саме на базі демократичних цінностей, що мають лежати в основі громадянської культури, можливе об'єднання різних етносів і регіонів України задля розбудови і вдосконалення незалежної суверенної української держави.

Поряд з ознаками позитивних змін в громадянському вихованні загострилися і певні протиріччя, виникли нові суттєві проблеми. Становлення демократичної громадянської свідомості дітей та молоді відбувається без урахування економічних та політичних реалій сьогодення. Недостатньо звертається увага на формування таких компонентів громадянської культури, як особиста відповідальність та громадянська мужність, без яких правильні знання про демократію проходять поза емоціями зростаючої особистості і не стимулюють бажання виступати активним стратегом свого життя і долі держави. Україна ж потребує розвитку демократичної політичної практики, моделей та зразків поведінки, характерних для демократичної політичної культури, подальше формування та удосконалення різноманітних демократичних структур, звикання людей до життя в умовах демократії. Необхідно, щоб громадяни знали свої права і обов'язки, були впевнені, що можуть впливати на зміни в суспільстві, дотримуватись закону, мислити критично й незалежно, поважати права інших, бути толерантними.

Навчально-виховний процес недостатньо спрямований на формування демократичного світогляду. Серйозною перешкодою на шляху громадянської освіти та виховання є розрив між теоретичними знаннями та повсякденною соціальною практикою.

Становлення громадянського суспільства, зміни, що відбуваються в суспільно-економічному та духовному житті, в ціннісних орієнтаціях українського соціуму, інтеграція України в європейські структури визначають розвиток громадянського виховання особистості. Життя вимагає новий суспільний запит щодо розвитку творчої особистості, яка здатна генерувати оригінальні ідеї, креативно мислити, приймати нестандартні рішення, вміти працювати з інформацією впродовж життя - здобувати її, переробляти, використовувати для індивідуального розвитку та самовдосконалення. Все

це впливає на формування громадянської компетентності особистості, що є необхідною умовою життєтворчості кожного учасника навчально-виховного процесу.

Відповідно до статті 31 Закону України «Про загальну середню освіту», згідно **Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. N 1392 визначається, що **громадянська компетентність** – це «здатність учня активно, відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства».

Указом Президента України від 24 березня 2012 року N 212/2012 затверджена **«Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та План першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні»**. У Стратегії передбачено запровадження в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах навчальних курсів з питань розвитку громадянського суспільства в Україні.

З огляду на це перед освітою України, яка стоїть на шляху демократичних перетворень, постають нові завдання. Одне з них - формування особистості громадянина правового демократичного суспільства.

Незважаючи на відмінність підходів, методик та масштабу національних систем громадянської освіти, єдиною залишається їх мета – виховання громадянина, який цінує та готовий відстоювати ідеали свободи, демократичні цінності і права людини.

У Законі України «Про освіту» наголошується, що освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами. Досягнення зазначеної мети досягається реалізацією трьох основних етапів. По-перше, необхідно проаналізувати наявні проблеми у освітньому просторі як окремого навчального закладу, так і регіону в цілому. Для цього слід проводити соціологічні дослідження, на підставі яких визначити перелік першочергових проблем, які пов'язані з вихованням громадянина та формуванням демократичного світогляду, окреслити головні напрями взаємодії головних суб'єктів освітнього процесу у розбудові громадянського суспільства.

Наступний крок полягає у формуванні інформаційно-аналітичної бази, яка включає у себе як нормативно-правові акти у сфері виховання громадянина, так і аналіз діяльності інститутів громадянського суспільства у регіоні.

Третій крок полягає у підготовці пропозицій щодо здійснення керівництвом навчальних закладів заходів для створення належних умов для діяльності інститутів громадянського суспільства у регіоні, їх залучення до формування та реалізації державної (місцевої) політики.

Актуальність даної роботи визначається відсутністю в Україні традицій сталого демократичного розвитку.

Це перешкоджає успішній інтеграції України в світовий освітній і науковий простір. Вирішити це завдання можливе лише за умови системи освіти, що має забезпечувати формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу та одночасно до європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя у постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі.

Міжвузівська міжнародна співпраця полягає у:

- налагодженні ефективних комунікацій з провідними закордонними закладами освіти у сфері громадянського виховання;
- визначенні головних напрямків співпраці та популяризації позитивного зарубіжного досвіду;
- розробці та впровадженні спільних проєктів, спрямованих на розвиток громадянського суспільства, участь громадян у формуванні і реалізації державної політики.

Співпраця Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та Саратовського державного університету ім. Н. Г. Чернишевського, створення Міжвузівського дослідного центру «Політика та освіта» є конкретним підтвердженням об'єктивної необхідності спільної діяльності по формуванню як єдиного освітнього простору, так зміцненню і розвитку плідного співробітництва суспільств, держав і народів.

Характеристика інноваційного досвіду міжнародного співробітництва у галузі освіти Міжвузівського дослідного центру «Політика та освіта» КЗ «ЗОІШО» ЗОР

Першим етапом, на протязі якого відбувалося встановлення інформаційних контактів між представниками Запорізького обласного інституту (на той час – академії) післядипломної педагогічної освіти та Саратовським державним університетом ім. Н.Г.Чернишевського, можна визначити 2009-2010 роки. В цей період проводилися ділові зустрічі, засідання за «круглим столом», науковці брали участь у Міжнародних семінарах та конференціях, у I та II Міжнародному Форумі «Особистість у єдиному освітньому просторі». Під час проведення переговорів керівників двох навчальних закладів - Запорізького обласного інституту (на той час – академії) післядипломної педагогічної освіти (Україна, м. Запоріжжя) та Саратовським державним університетом ім. Н.Г.Чернишевського (Російська Федерація, м. Саратов) було запропоновано **міжнародне співробітництво у галузі освіти.**

Мета міжнародного співробітництва у галузі освіти:

- розширення міжнародної кооперації;
- наукове осмислення питань функціонування та розвитку освіти як галузі суспільства і сфери державної політики;
- максимальне сприяння зміцненню російсько-українських відносин на основі дружби, співпраці, партнерства.

Задачі міжнародного співробітництва у галузі освіти

- виконання державних і міжнародних науково-дослідних програм;
- реалізація міжвузівських науково-дослідних проектів, які сприяють інноваційній діяльності закладів освіти;
- участь у підготовці та реалізації регіональних програм;
- участь у реалізації вітчизняних і закордонних грантів.

Пріоритетні напрямки співробітництва у галузі освіти:

- спільна організація наукових та освітніх заходів на території Росії та України;
- проведення досліджень, пов'язаних з питаннями функціонування та розвитку освіти як галузі суспільства і сфери державної політики;
- організація та проведення спільних наукових семінарів, науково-практичних конференцій, симпозіумів, круглих столів;
- видання науково-методичної літератури, випуск статей і монографій;
- проведення спільних компаративних соціологічних опитувань з тематики політичної обізнаності та формування громадянської компетентності учасників освітньо-виховного процесу з метою визначення специфіки регіонального освітнього простору.

06.05.2010 р. між Запорізьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (Україна, м. Запоріжжя) та Саратовським державним університетом ім. Н.Г.Чернишевського (Російська Федерація, м. Саратов) підписана **Угода про співробітництво.**

Угодою визначені **основні напрямки співпраці.**

- організація та проведення спільних наукових семінарів, науково-практичних конференцій, симпозіумів;
- підготовка і реалізація спільних науково-дослідних проєктів;
- обмін результатами наукових досліджень і розробок;
- обмін навчально-методичними матеріалами;
- .- обмін досвідом в реалізації передових технологій і методів навчання,. надання взаємної допомоги в підготовці наукових кадрів;
- обмін викладачами, молодими вченими та іншими співробітниками вищих навчальних закладів для читання лекцій, освоєння новітньої техніки і методики проведення досліджень, удосконалення виховної роботи.

Форми діяльності, які передбачені Угодою		
Саратовський державний університет ім. Н.Г.Чернишевського	Організація та проведення спільних наукових семінарів, науково-практичних конференцій, симпозіумів	Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
	Організація та проведення засідань за «круглим столом» он-лайн	
	Підготовка і реалізація спільних науково-дослідних проєктів	
	моніторинг, соціологічні дослідження взаємодії політичних та освітніх процесів	
	Обмін результатами наукових досліджень і розробок, публікацій; навчальними матеріалами	
	Обмін викладачами, молодими вченими та іншими співробітниками вищих навчальних закладів для читання лекцій, освоєння новітньої техніки і методики проведення досліджень, удосконалення виховної роботи	
	проведення освітньо-просвітницьких заходів	
	видання наукової та науково-публіцистичної літератури	
	участь у вітчизняних та зарубіжних грантах	
	участь у державних і регіональних науково-дослідних та освітньо-просвітницьких програмах	

Наступним, **другим етапом**, після підписання Угоди, стало створення підрозділів, метою діяльності яких були б розробка та впровадження інноваційних технологій, які сприятимуть вдосконаленню міжнародного співробітництва у галузі освіти. Під час візиту

делегації ЗОШПО: ректора ЗОШПО Пашкова В.В. та завідувача кафедри теорії та методики виховання Мальованого М.М. до Саратовського державного університету навесні 2011 року, керівниками був підписаний «Протокол про наміри», яким передбачалося створення міжвузівського дослідного центру «Політика та освіта». Відповідними рішеннями вчених рад навчальних закладів: інституту (01.06.2011 р.) та університету (28.06.2011 р.) були створені міжвузівські дослідні центри, затверджені положення про центри та наказом від 03.10.2011 р. створений Міжвузівський дослідний центр «Політика та освіта» у Запоріжжі, який очолив кандидат філософських наук, доцент Мальований М. М. Співробітники центру кандидати наук - М'яло П.І., та Арабаджиєв Д.Ю., магістр державного управління Богомолова Н.М. мають практичний досвід у сфері освіти і партійно-політичного життя. Відповідний центр у Саратові очолив кандидат історичних наук Аршинов Ю.Є.

Відповідно до Положення, метою діяльності МДЦ «Політика та освіта» є:

- теоретико-методологічний аналіз впливу політичних процесів на реалізацію освітніх цілей в Україні і Запорізькому регіоні;

- моніторинг, соціологічні дослідження взаємодії політичних та освітніх процесів в Україні і Запорізькому регіоні;

Основними напрямками діяльності МДЦ «Політика та освіта» є:

- організація та здійснення науково-дослідної роботи;

- проведення освітньо-просвітницьких заходів, в тому числі з іншими навчальними закладами та організаціями;

- публікація, пропаганда і впровадження результатів дослідної роботи, видання наукової та науково-публіцистичної літератури;

- участь у вітчизняних та зарубіжних грантах, міжнародних, державних і регіональних науково-дослідних та освітньо-просвітницьких програмах.

МДЦ пріоритетами свого напрямку роботи визначає:

- навчання молодих українських громадян принципам провадження ефективної громадської та політичної діяльності;

- прищеплення молодим українським громадянам демократичних ціннісних орієнтирів шляхом популяризації позитивного зарубіжного досвіду та поширення принципів відкритого й справедливого державного управління;

- розробка та впровадження проєктів, орієнтованих на розвиток громадянського суспільства та розбудову громадських, державних або політичних інституцій;

- формування та дослідження громадської думки з соціально – політичних питань на національному та регіональному рівнях;

надання професійних консультаційних послуг щодо розробки та реалізації соціальних проєктів, політичних кампаній та провадження громадської діяльності.

Основна проблема, над якою співробітники Центру працюватимуть - **«Вплив політичних процесів на формування громадянина та патріота, здатного до свідомого суспільного вибору».**

24.01.2012 р. відбулася презентація діяльності Міжвузівського дослідного центру «Політика та освіта», **Серед почесних гостей заходу були представники органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, науковці, працівники освітньої галузі, представники громадських організацій та політичних партій.** Ректор ЗОШПО, кандидат філософських наук, доцент Пашков В.В., наголосив, що в умовах реформування українського суспільства особливого значення набувають перспективи розвитку особистості та реалізації її прав. Керівник МДЦ «Політика та освіта» Мальований М.М. ознайомив присутніх з привітанням, з яким звернувся до учасників заходу ректор Саратовського державного університету ім. М.Г. Чернишевського, доктор фізико-математичних наук, професор **Коссович Л.Ю.** У привітанні зазначалося, що **договір про співпрацю став фундаментом для створення унікальної науково-дослідної структури – Міжвузівського дослідного центру. Коссович Л.Ю.** у своєму зверненні зауважив *«Такой вектор развития двусторонних научных и образовательных связей между нашими вузами представляется крайне перспективным. Изучая политические, образовательные вопросы... мы сможем не только создавать качественный научный продукт, представляющий интерес для академических сообществ, но также способствовать восстановлению связей между учеными России и Украины... Со своей стороны подтверждаем намерения максимально сосредоточить усилия в целях реализации плана совместных мероприятий, согласованного нами... подтверждаем, что Межвузовский исследовательский Центр «Политика и образование» открыт для сотрудничества, диалога со всеми вузами, научными центрами наших стран».*

Зацікавленість у спільній роботі з центром висловили представники Севастопольського міського гуманітарного університету, з яким майже п'ять років співпрацює ЗОШПО, - проректор з наукової роботи університету Авдеева І.М. та професор цього навчального закладу Очеретяний А.А., який очолює Севастопольське відділення Всеукраїнської асоціації політичних психологів.

Богомолова Н.М., співробітник МДЦ «Політика та освіта» доповіла, що працівники центру взяли участь у роботі експертних груп, у Всеукраїнських та Міжнародних наукових конференціях, у проведенні інформаційно-просвітницьких, виховних заходів з

організаціями, діяльність яких спрямована на вирішення завдань виховання дітей та учнівської молоді та спільних заходах Центру з органами юстиції Запорізької області.

Арабаджиєв Д.Ю., співробітник МДЦ «Політика та освіта» зупинився на результатах дослідження щодо політичної обізнаності студентів та педагогічних працівників Запорізької області. Результати дослідження зацікавили як представників органів державної влади та науковців, так і інших присутніх. Також Арабаджиєв Д.Ю. повідомив, що дослідженнями МДЦ «Політика та освіта» зацікавився Український незалежний центр політичних досліджень та запропонував укласти угоду про спільну діяльність, яку ректор Пашков В.В. підписав прямо під час проведення презентації.

Присутній на презентації депутат Запорізької обласної ради, голова постійної комісії з гуманітарних питань Запорізької обласної ради Межейко В.І. відзначив, що створення такого дослідного центру є важливою подією для Запорізького регіону, зокрема, для політико-гуманітарного сегменту його життєдіяльності та висловив пропозицію щодо залучення центру до проведення регіонального моніторингу щодо впливу рішень органів місцевого самоврядування на реалізацію освітньо-гуманітарних програм.

Начальник управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Запорізької облдержадміністрації Пітоня Я.М. підкреслив важливість ролі Центру у вивченні думки громадськості регіону по відношенню до діяльності органів виконавчої влади. Представник Головного управління юстиції у Запорізькій області Михайлик І. Л. звернула увагу присутніх на нову форму співпраці органів юстиції Запорізької області та освітян - проведення спільних заходів.

Директор Запорізького обласного центру патріотичного виховання молоді Власова Н.Ф. відзначила, що проблема, над якою співробітники Центру працюють збігається з основними завданнями, визначеними Запорізькою обласною концепцією патріотичного виховання громадян та запропонувала підписати Угоду про співпрацю.

Голова Запорізької обласної організації товариства «Знання» Забава Н.М. відзначила, що створений центр «Політика та освіта», за своїми напрямки роботи може брати участь у реалізації планів та програм науково-просвітницької діяльності, а також у проведенні моніторингів та соціологічних досліджень з важливих для регіону питань його життєдіяльності та запропонувала укласти Угоду про співпрацю.

Заступник директора Запорізького педагогічного коледжу Коваленко С.Г. та завідувач кафедри філософії та політології Запорізької державної інженерної академії Калюжний В.С. у своїх виступах запропонували розпочати спільну роботу щодо організації та реалізації проекту з громадянського виховання студентів.

Суспільна значущість відкриття МДЦ «Політика та освіта» та його перших результатів його роботи відзначена представниками органами державної влади, що

знайшло своє відображення на офіційному сайті Запорізької обласної державної адміністрації, Запорізької обласної ради та в засобах масової інформації.

Наступним, **третім етапом**, стало безпосередньо проведення спільних заходів, організація та участь у конференціях та семінарах, проведення «круглих столів».

Організація та проведення спільних наукових семінарів, науково-практичних конференцій.

Протягом 2011 -2012 років співробітники МДЦ «Політика та освіта» Запоріжжя та Саратова взяли участь:

у роботі X Міжнародного семінару «Релігія та громадянське суспільство: конфлікти релігійної ідентичності та інтеграційні процеси у світі, що глобалізується» (16-20 листопада 2011 р. Ялта АРК);

у V Міжнародній науково-практичній конференції з питань патріотичного виховання молоді «Соціальне програмування патріотичного виховання молоді.» (23-24 листопада 2011 р. м. Запоріжжя);

у Міжнародній Російсько-Українській Інтернет-конференції «Россия и востоевропейское партнерство: разноуровневая интеграция на постсоветском пространстве» (23-25 листопада 2011 г. сайт <http://www.cis-center.ru>);

у Міжнародній російсько-українській конференції «Россия – СНГ: интеграционные стратегии в условиях многовекторного развития постсоветского пространства», яка була присвячена 20-річчю Співдружності Незалежних Держав (8-9 грудня 2011 Росія-м.Саратов);

у III Міжнародному освітньому Форумі «Особистість у єдиному освітньому просторі» (26÷29 квітня 2012 р.);

у VI Міжнародній науково-практичній конференції з питань патріотичного виховання молоді «Соціальний розвиток України та патріотичне виховання громадян» (18-19 жовтня 2012 р.);

у роботі XI міжнародного семінару «Етнічність і влада: управління ризиками та безпека в умовах етнополітичних конфліктів та кризових ситуацій» (15-20 травня 2012 р.);

у роботі XI міжнародного семінару «Релігія та громадянське суспільство: міжконфесійні та етнічні конфлікти в умовах геополітичної конкуренції» (5-10 листопада 2012 р.). (Додаток 2. Інформаційні матеріали про участь у конференціях та семінарах МДЦ «Політика та освіта»)

Організація та проведення засідань за «круглим столом» в он-лайн-режимі

28 лютого 2012 р. МДЦ «Політика та освіта» проведений «круглий стіл» на тему «Ідентичність народів Росії та Україні: політико-освітній вимір» в он-лайн режимі. В роботі «круглого столу» взяли участь представники органів державної влади та місцевого

самоврядування, науково-педагогічні і педагогічні працівники, представники релігійних та громадських організацій, учнівська молодь обох країн.

Архієпископ Запорізької єпархії Лука звернувся до всіх учасників «круглого столу» як до народу, життя якого нерозривно пов'язано спільною історією і провідною роллю в ній православної церкви. Він нагадав, що багатовікова історія наших народів, їх культура, звичаї і вірування були тією основою, на якій розвивалася дружба і розуміння.

Теоретичні підходи до розуміння феномена ідентичності народів Росії та України, практичного прояву її, як в минулому, та й у сучасному вимірі, ролі освіти в цьому процесі проаналізувала Лапенко М.В., керівник Центру співробітництва з країнами СНД і Балтії СГУ. Виступ Арабаджієва Д.Ю., співробітника МДЦ «Політика та освіта» ЗОШПО, було присвячено темі політичної та громадянської ідентичності молоді в умовах формування громадянського суспільства в Україні. Крім загальних ментальних особливостей були визначені і загальні риси в структурі політичних інститутів Російської Федерації та України. Як підкреслив у своєму виступі Мяло П.І., співробітник МДЦ «Політика та освіта» ЗОШПО, це невід'ємний чинник формування ідентичності народів на пострадянському просторі та впливу на зміст гуманітарної освіти як в Україні, так і в Росії. В цілому, політична система України та Росії має багато схожих рис, - стверджувалося в його доповіді, - а для плідної співпраці україно-російські відносини повинні базуватися на національних інтересах, прагматизмі і взаємній вигоді.

Лешуков В. С., кандидат політичних наук, співробітник МДЦ «Політика та освіта», експерт Науково-освітнього Центру Співробітництва з країнами СНД та Балтії Саратовського державного університету, у своєму виступі «Ревізія пострадянської ідентичності» розглянув деякі проблемні питання української історії та їх значення для формування громадянської позиції сучасної української молоді. Але деякі його висновки визвали серед учасників «круглого столу» у Запоріжжі суперечливі думки та спонукали до жвавої дискусії.

Робота «круглого столу» та основні ідеї, висловлені його учасниками не тільки свідчили про готовність представників обох країн вести конструктивний діалог про процеси виховання особистості, що ідентифікує себе в умовах сучасного суспільства та існуючої політичної системи, а й показали необхідність організаційно-практичного та науково-теоретичного забезпечення планів спільної роботи міжвузівських центрів «Політика та освіта» Запорізького інституту післядипломної педагогічної освіти та Саратовського державної університету.

27.04.2012 р. у рамках III Міжнародного освітнього Форуму «Особистість у єдиному освітньому просторі» відбулося засідання круглого столу *«Взаємодія політики і освіти як умова формування громадянської позиції учасників навчально-виховного процесу».*

Захід було організовано МДЦ «Політика та освіта» ЗОІППО. Питання, які обговорювалися: *«Формування громадян України – стратегічна мета освіти», «Вплив політичної системи України на формування громадянського світогляду учасників навчально-виховного процесу» та «Політична обізнаність учнівської молоді як фактор формування громадянськості»*. Взяли участь в обговоренні: кандидат політичних наук, співробітник МДЦ «Політика та освіта», експерт Науково-освітнього Центру Співробітництва з країнами СНД та Балтії Саратовського державного університету Лешуков В. С., головний спеціаліст відділу реєстрації нормативно-правових актів, систематизації законодавства, правової роботи та правової освіти Головного управління юстиції у Запорізькій області Михайлик І.Л.; політолог, голова правління громадської наукової організації «Запорізький центр стратегічних досліджень» Гугнін Е. А.; депутат Запорізької міської ради, завідувач відділу Національного заповідника «Хортиця» Левченко М. П.; заступник голови Громадської ради при Запорізькій облдержадміністрації, Верховний отаман Козацького війська Запорозького Низового Панченко О. В.; директор Запорізького центру козацького військово-патріотичного виховання «Школа Джур» Наріжний В. І.; голова Запорізької обласної організації товариства «Знання» України Забава Н. М.; представники студентської молоді.

За наслідками обговорення прийняті рекомендації місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування; науково-педагогічним, педагогічним працівникам, керівникам закладів освіти та голові Громадської ради при Запорізькій облдержадміністрації.

27.04.2012 р. у рамках III Міжнародного освітнього Форуму «Особистість у єдиному освітньому просторі» відбулося засідання філософського клубу за темою *«Формування громадянина-патріота України: політико-освітній вимір»*. Захід організовано Запорізькою державною інженерною академією та МДЦ «Політика та освіта» ЗОІППО. Питання, які обговорювалися, представлені ректором Пашковим В.В. та працівниками центру. Участь в обговоренні взяли: співробітник МДЦ «Політика та освіта», експерт Науково-освітнього Центру Співробітництва з країнами СНД та Балтії Саратовського державного університету Лешуков В. С., депутат Запорізької міської ради Карташов Є.Г.; заступник голови Громадської ради при Запорізькій облдержадміністрації, Верховний отаман Козацького війська Запорозького Низового Панченко О. В.; науково-педагогічні працівники вищих навчальних закладів м. Запоріжжя, представники громадських організацій, студентської молоді.

7 грудня 2012 року відбулося засідання «круглого столу» за темою *«Формування громадянина та патріота в системі освіти (національно-культурний вимір)»*. Захід організовано міжвузівськими центрами «Політика та освіта» (ЗОІППО (Україна,

Запоріжжя) – СГУ (РФ, Саратов) та проводився за участі представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, науково-педагогічних та педагогічних працівників, представників громадських організацій. Вперше за роки незалежної України для керівників найбільш впливових національно-культурних товариств Запорізького регіону була надана можливість прийняти безпосередню участь в обговоренні актуальних проблем формування громадянина України в умовах полікультурного та багатонаціонального освітнього простору регіону та висловити конкретні пропозиції.

У рамках роботи «круглого столу» обговорювалися актуальні питання щодо ролі інститутів громадянського суспільства у формуванні громадянської позиції, національно-культурного чинника у функціонуванні та розвитку освіти, розглянуті регіональні аспекти полікультурного освітнього простору та формування громадянської культури учасників навчально-виховного процесу. Також пройшло обговорення проекту Концепції громадянської освіти та виховання в Україні.

Ректор ЗОШПО Пашков В.В. наголосив, що для України громадянська культура особистості відіграє особливо важливу роль ще й тому, що вона покликана сприяти формуванню соборності держави, що є серцевиною української національної ідеї. Саме на базі демократичних цінностей, що мають лежати в основі громадянської культури, можливе об'єднання різних етносів і регіонів України задля розбудови і вдосконалення незалежної, демократичної, правової, соціальної держави й громадянського суспільства.

Заступник голови Запорізької обласної ради Ярмощук М. А. наголосив, що мета громадянського виховання - сформувати свідомого громадянина, патріота, професіонала, тобто людину, якій притаманні особистісні якості й риси характеру, світогляд і спосіб мислення, почуття, вчинки та поведінка, спрямовані на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні, враховуючи досвід Запорізького регіону.

Цю ідею підтримав у своєму виступі кандидат юридичних наук, депутат Запорізької обласної ради Грозовський І.М.. Органи місцевого самоврядування не стоять осторонь цієї проблеми, а сприяють втіленню ідей в дію засобами підтримки регіональних програм. Саме таку підтримку надає Запорізька обласна рада обласному центру патріотичного виховання молоді та Запорізькому обласному інституту післядипломної педагогічної освіти та сприяє розвитку Міжвузівського дослідного центру «Політика та освіта».

Завідувач сектору виховної роботи та позашкільних закладів управління освіти та науки Запорізької облдержадміністрації Юрченко І. В., провідний спеціаліст відділу реєстрації нормативно-правових актів, систематизації законодавства, правової роботи та правової освіти Головного управління юстиції у Запорізькій області Качалов М. Б. відзначили важливість теми «круглого столу» та необхідність залучення до співпраці у

вирішенні завдань щодо формування громадянської позиції учнівської молоді всіх інститутів демократичного суспільства.

Керівник МДЦ «Політика та освіта» ЗОШПО Мальований М.М. ознайомив присутніх з привітанням, з яким звернувся до учасників заходу ректор Національного дослідного державного Саратовського університету ім. М.Г. Чернишевського, доктор фізико-математичних наук, професор Коссович Л.Ю.: «подписание Договора о сотрудничестве между Национальным исследовательским Саратовским государственным университетом имени Н.Г. Чернышевского и Запорожским областным институтом последипломного педагогического образования открыло возможность создания уникальной научно-исследовательской структуры – Межвузовского исследовательского центра «Политика и образование». Такой шаг является удачным примером интеграции академических сообществ. А эта интеграция должна не только способствовать консолидации усилий в проведении научных исследований, но, также, в конечном счете, увеличить число гуманитарных контактов, сближая Россию и Украину... Саратовская область и Запорожская область демонстрируют пример эффективной совместной работы в образовательной, научно-исследовательской сфере, какой, возможно, станет полезным и для других регионов наших государств...».

Вакулова Т. В., доцент кафедри історії та соціально-гуманітарних наук Севастопольського міського гуманітарного університету наголосила на актуальності обговорюваної теми та відзначила, що для Севастополя, який є багатонаціональним містом, також стоять питання формування культури міжетнічних стосунків. Спілкування відбувалося за допомогою технічних засобів он-лайн.

Арабаджиев Д.Ю., співробітник МДЦ «Політика та освіта» зупинився на результатах дослідження центру щодо громадянської ідентичності учасників навчально-виховного процесу та розглянув її як атрибут становлення політичної нації.

Богомолова Н.М., співробітник МДЦ «Політика та освіта» представила на розгляд учасників «круглого столу» проект «Концепції громадянської освіти та виховання в Україні» для подальшого суспільного обговорення.

Начальник відділу у справах національностей та релігій Запорізької обласної державної адміністрації Панькіна І. А. проінформувала учасників про національний склад населення Запорізького краю та навела приклади співпраці органів державної влади з представниками громадянського суспільства – національно-культурними товариствами, та про запровадження у регіоні фестивалю «Ми - українські», який став традиційним.

Представники національно-культурних товариств (Бадарі Г. Б., керівник ассірійської діаспори в Запорізькій області; Качлішвілі М. З., керівник грузинського товариства ім. Шота Руставелі; Коваленко С. В., заступник керівника обласної грецької Ради; Родіонова

М. Ф., керівник Запорізького культурного товариства білорусів «Мінськ», Куразов Д. Х., керівник чеченської діаспори Запорізькій області; Мітков В.В., голова Запорізької обласного товариства болгарської культури) у своїх виступах наголошували на необхідності виховання особистості громадянина в умовах багатонаціонального освітнього простору.

Доктор юридичних наук, професор Петков С. В. охарактеризував правові засади формування багатонаціонального складу населення України та зазначив, що важливе місце у змісті громадянської освіти та виховання посідає формування культури міжетнічних стосунків.

Також у роботі круглого столу свої думки щодо важливості формування особистості громадянина висловили педагогічні працівники Коваленко С. Г., заступник директора Запорізького педагогічного коледжу, Стрельцова І. Г., заступник директора з виховної роботи Запорізької гімназії №2, Почтарь В. Г., вчитель історії та права Запорізької гімназії №6. Свої міркування щодо особистості сучасного громадянина також наважилися довести студенти педагогічного коледжу та учні Запорізької гімназії №6.

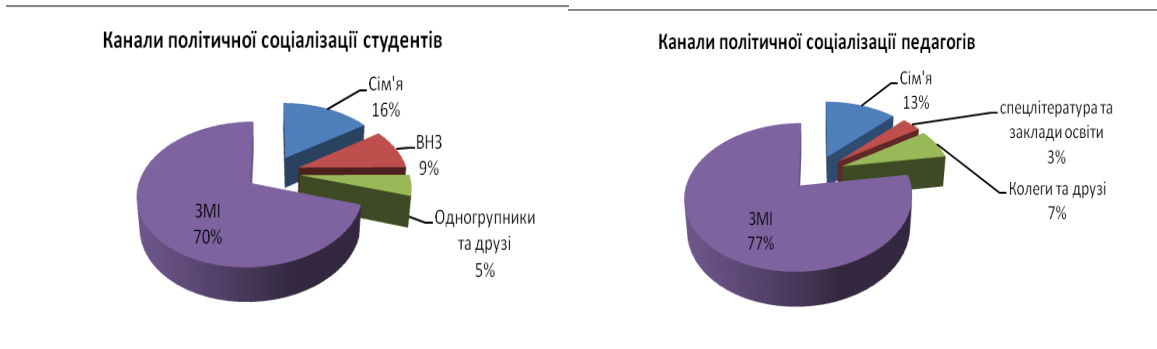
Цікавим для учасників «круглого столу» видався досвід роботи з учнівською молоддю та залученням її до творчих проєктів Запорізького міського благодійного фонду «Еврейский общественный центр Мазаль Тов», який очолює Носенко І.І.

Робота «круглого столу» та основні ідеї, висловлені його учасниками не тільки свідчили про готовність вести конструктивний діалог про процеси виховання особистості, ролі національно-культурного чинника в процесі формування громадянина і патріота в системі освіти, але й показали необхідність організаційно-практичного та науково-теоретичного забезпечення планів спільної роботи міжвузівських центрів «Політика і освіта» Запорізького інституту післядипломної педагогічної освіти та Саратовського державного університету.

Також інформація про вищезазначений захід розміщена на сайті Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та Саратовського державного університету.

Соціологічні дослідження взаємодії політичних та освітніх процесів

Міжвузівським дослідним центром «Політика та освіта» ЗОІППО восени 2011 року проведено опитування щодо політичної обізнаності учасників навчально-виховного процесу (регіональний аспект). Вибірка складала 414 студентів шести вищих навчальних закладів м. Запоріжжя (студенти різних курсів навчання 21 спеціальності) та 122 педагогічні працівники освітньо-виховних закладів Запорізької області.

Дані, які отримані під час дослідження, дали можливість зробити наступні висновки:

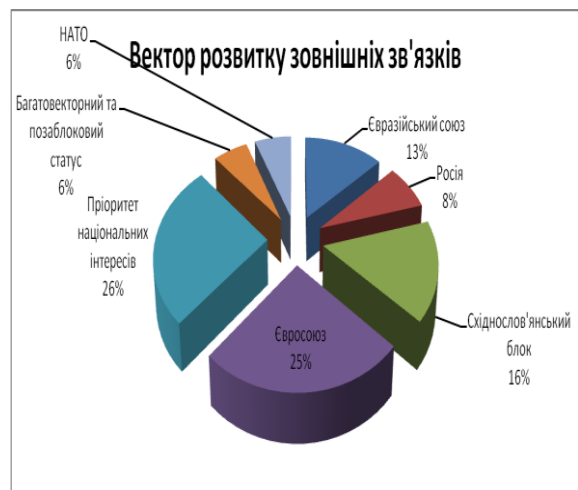
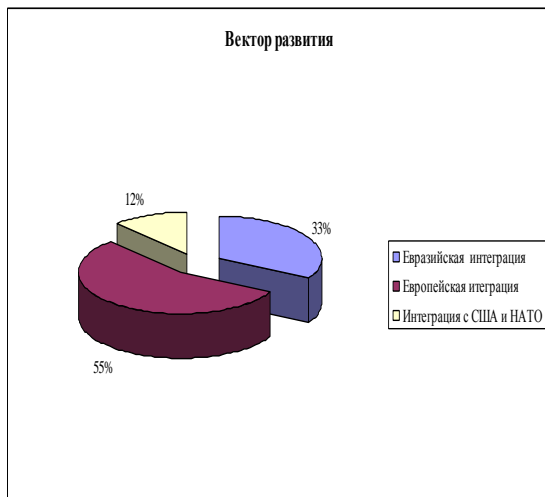
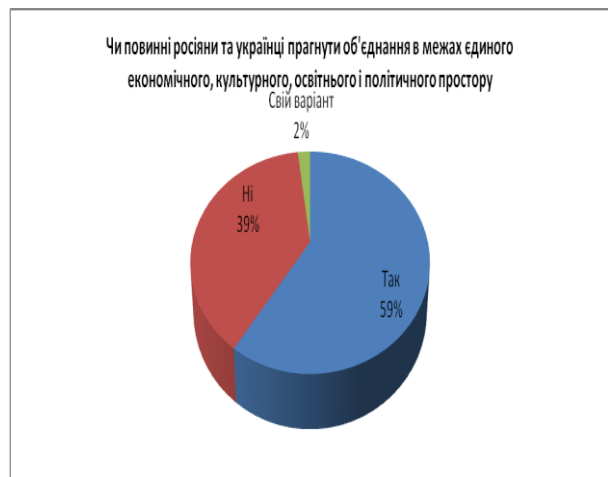
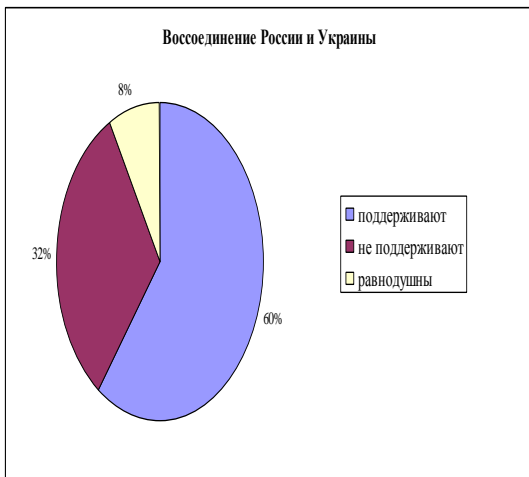
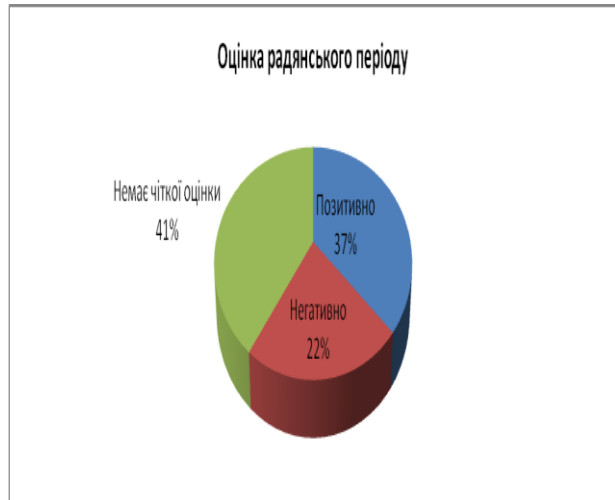
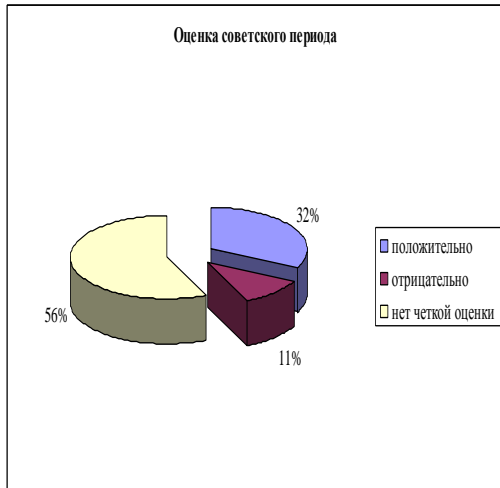
- подальше зростання аполітичності учасників навчально-виховного процесу може призвести до вкрай негативних наслідків для формування громадянськості, обумовлених такими явищами як абсентеїзм, байдужість до процесів державотворення та управління всіма сферами життєдіяльності суспільства і призводитиме до подальшого відчуження людини у суспільно-політичній сфері;

- тільки 50 відсотків учасників навчально-виховного процесу розуміють сутність політики як комплекс управління всіма сферами життєдіяльності суспільства, а друга половина бачить її лише як виборчий процес та її суб'єкти - політичні партії, їх лідери;

- досить високим є рівень відчуження учасників навчально-виховного процесу від політичної реальності, що виявляється в ототожненні партійної системи з політичним режимом в Україні;

- домінування ЗМІ серед каналів політичної соціалізації зумовлює абсолютизацію у формуванні громадянської свідомості учасників навчально-виховного процесу родини, політичних шоу та інших витворів масової культури.

Міжвузівським дослідним центром «Політика та освіта» Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Запорізької обласної ради спільно із Саратовським державним університетом ім. М.Г.Чернишевського (РФ) протягом березня-квітня 2012 року проведено опитування на тему: **«Громадянська і політична ідентичність студентів вищих навчальних закладів: регіональний аспект»**. Вибірка складала 500 студентів шести вищих навчальних закладів міста Запоріжжя (Україна) та 500 студентів шести вищих навчальних закладів міста Саратова (Росія).

Дані, які отримані під час дослідження, дали можливість зробити наступні висновки: щодо громадянської та політичної ідентичності студентів ВНЗ м. Запоріжжя (Україна) та м. Саратова (Росія):

визнаючи те, що етнічна та національна ідентичність є підґрунтям формування громадянської ідентичності особистості, саме остання є своєрідною квінтесенцією ідентичності особистості, як основного суб'єкта державотворення:

домінантною ідентичністю для учнівської молоді в обох країнах виступає громадянська;

у Запорізькому регіоні (Україна) спостерігається певна дифузія мовно-етнічної ідентичності студентів, про що свідчать показники усвідомлення більшістю респондентів себе українцями та української мови як рідної паралельно із переважним вживанням побутової російської мови;

як у Саратові (Росія) так і Запоріжжі (Україна) існує достатньо великий запит на європейські цінності з одночасною ідеєю об'єднання народів Росії та України до об'єднання у межах єдиного економічного, культурного, освітнього і політичного простору.

Участь регіональних освітньо-просвітницьких програмах, проведення освітньо-просвітницьких заходів

На виконання Програми правової освіти населення Запорізької області на 2012-2016 роки, з метою проведення заходів з правоосвітньої та правовиховної тематики, поширення серед молоді знань про державу і право, формування активної громадянської позиції, МДЦ «Політика та освіта» ЗОППО проведені «круглі столи» із учнівською молоддю за правовою тематикою, а саме:

21 березня 2012 року разом із представниками Наукового товариства студентів та аспірантів юридичного факультету Запорізького національного університету проведено засідання «круглого столу», присвячене питанню попередження та протидії корупції в суспільстві;

10 квітня 2012 року разом із студентами – правознавцями проведено засідання «круглого столу» з питань законодавства щодо використання та захисту інформації. До участі у заході в якості експерта запрошений головний спеціаліст-юрисконсульт Управління Держспецзв'язку в Запорізькій області, який взяв активну участь під час обговорення питань застосування законодавства щодо використання та захисту інформації;

18 квітня 2012 року проведено засідання «круглого столу» з питань огляду законодавства щодо боротьби з організованою злочинністю.

МДЦ «Політика та освіта» ЗОППО разом із Запорізьким міським управлінням юстиції проведені місячники громадсько-правових знань в Запорізькому коледжі радіоелектроніки та Запорізькому електротехнічному коледжі Запорізького національного технічного університету. Для проведення заходів залучалися професійні фахівці, науковці та представники громадських організацій.

Проводяться і зустрічі-співбесіди із учнівською молоддю за темами «Формування свідомого громадянина України – стратегічна мета освіти», «Формування активної позиції громадян щодо реалізації ідеалів і цінностей демократії в Україні» та «Громадянські

знання, як спосіб функціонування громадянина у політичному та правовому, полі демократичної держави».

Працівники центру приймають активну участь у впровадженні регіональних програм: Програмі розвитку освіти і науки Запорізької області на 2012-2016 роки (виховний проект «громадянин»); Обласній програмі патріотичного виховання молоді на 2012-2016 р.р.; Програмі правової освіти населення Запорізької області на 2012 – 2016 роки.

Науково-методична робота

Міжвузівським дослідним центром «Політика та освіта» КЗ «ЗОШПО» ЗОР розроблено **Робочу навчальну програму до спецкурсу «Формування громадянина України в системі освіти»**, яку затверджено Науково-методичною радою КЗ «ЗОШПО» ЗОР 18.12.2012 р.

Мета спецкурсу:

- визначення засобів освітньо-виховного характеру у процесі формування здатності учасників навчально-виховного процесу до свідомого суспільного вибору, а також шляхів становлення громадянської та патріотичної позиції особистості;

- ознайомлення із системою цінностей демократичного суспільства та їх реалізації у суспільно-політичному житті України та Запорізькому регіоні зокрема;

- вивчення особливостей функціонування інститутів громадянського суспільства;

- створення умов для набуття учителями досвіду громадянської дії, демократичної поведінки та конструктивної взаємодії.

Навчально-тематичний план спецкурсу «Формування громадянина України в системі освіти»

№ з/п	Тематика занять	Кількість годин		
		Разом	Лекції	Практичні заняття
1	Основи демократії як чинник формування громадянина	2		2
2	Політична система України на шляху до громадянського суспільства	2		2
3	Місце і роль громадянської освіти та виховання в системі освіти України	2		2
4	Формування свідомого громадянина України як складова освітньої мети	2		2
	Разом:	8	0	8

Слухачами спецкурсу можуть бути будь-які працівники закладів освіти Запорізької області.

Планом роботи Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти у 2013 році передбачено запровадження обласної творчої групи за темою «Громадянське суспільство в Україні. Формування громадянина в системі загальноосвітніх навчальних закладів» з терміном роботи 2 роки.

Мета: формування громадянської компетентності учасників навчально-виховного процесу (відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. №1392)

Підстави для відкриття групи: розробка програми та підготовка до друку навчально-методичних матеріалів до курсу «Громадянське суспільство в Україні. Формування громадянина в системі загальноосвітніх навчальних закладів» для запровадження в загальноосвітніх навчальних закладах навчальних курсів з питань розвитку громадянського суспільства в Україні, передбачених Стратегією державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та Планом першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, затверджених Указом Президента України від 24.03.2012 р. №212/2012 та з метою дотримання Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 р. №1392.

Завдання:

- сприяння формуванню здатності учасників навчально-виховного процесу до свідомого суспільного вибору;
- ознайомлення із системою цінностей демократичного суспільства та їх реалізації у суспільно-політичному житті Запорізького регіону;
- вивчення особливості функціонування інститутів громадянського суспільства у Запорізькому регіоні;
- дослідження впливу політичних процесів на рівень політичної свідомості учасників навчально-виховного процесу;
- створення умов для формування і реалізації громадянської та патріотичної позиції в системі суспільних відносин учасників навчально-виховного процесу.

Очікувані результати: Розробка програми та підготовка до друку навчально-методичних матеріалів до курсу «Громадянське суспільство в Україні. Формування громадянина в системі загальноосвітніх навчальних закладів».

Керівник творчої групи: Богомолова Н.М., методист Міжвузівського дослідного центру «Політика та освіта» КЗ «ЗОШПО» ЗОР

Склад групи:

№	П.І.Б.	Посада	Місце роботи
1	Арабджиєв Д.Ю.	доцент кафедри соціальної роботи, кандидат політичних наук	Запорізький національний технічний університет
2	Мяло П.І.	начальник відділу управління, кандидат історичних наук	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Запорізької облдержадміністрації
3	Кришталь М.Є.	начальник відділу реєстрації нормативно-правових актів, систематизації законодавства, правової роботи та правової освіти, магістр державної служби	Головне управління юстиції у Запорізькій області
4	Шконда М.А.	заступник директора	Запорізький обласний центр патріотичного виховання молоді
5	Остапова Г.В.	викладач суспільно-економічних дисциплін, вища категорія	Запорізький коледж радіоелектроніки Запорізького національного технічного університету
6	Почтарь В.Г.	вчитель історії і права, вища категорія, вчитель-методист	Запорізька гімназія №6
7	Бляшенко Н. М.	вчитель історії і права, вища категорія, вчитель-методист	Запорізька гімназія №27
8	Сіра Г.А.	директор, вчитель 1 категорії	Православний дитячий будинок «Надія» ім. Н.М. Злотолінської
9	Стрельцова І.Г.	заступник директора з виховної роботи	Запорізька гімназія №2 ім. Л.Українки
10	Кулик Л.І.	методист, вища категорія, відмінник освіти України	Запорізький центр козацького військово-патріотичного виховання «Школа джур»

Видання наукової та науково-публіцистичної літератури

За результатами спільної наукової та просвітницької діяльності підготовлено збірку матеріалів щодо співпраці та міжнародного співробітництва у галузі освіти Міжвузівського дослідного центру «Політика та освіта»). До збірника ввійшли матеріали щодо взаємодії політики та освіти, органів влади з інститутами громадянського суспільства, статті, в яких є порівняння законодавства України та Російської Федерації в області партійного будівництва, порівняння партійних систем двох держав, результати проведених спільного соціологічного опитування щодо громадянської та політичної ідентичності студентів навчальних закладів на регіональному рівні та інш.

Участь у вітчизняних та зарубіжних грантах

У квітні 2012 року Міжвузівськими дослідними центрами «Політика та освіта» Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Запорізької обласної ради та Саратовського державного університету ім. М.Г.Чернишевського (РФ) розроблений та направлений **грантовий проект «Соціально-економічні наслідки надання російській мові статусу регіональної в Україні»** (на прикладах Запорізької області та Автономної Республіки Крим) » до **Фонду «Русский мир»**.

Напрями співпраці: проведення соціологічних опитувань, експертних інтерв'ю, контент-аналізу друкованих та електронних ЗМІ; проведення конференції; підготовка та видання колективної монографії.

Дослідницький проект присвячений аналізу наслідків надання російській мові статусу регіональної на території окремих регіонів України.

Мета проекту - виявити соціально-економічні наслідки надання російській мові статусу регіональної в Україні на прикладах Запорізької області та Автономної Республіки Крим. Завдання проекту:

- простежити історію надання російській мові статусу регіональної в Запорізькій області та Автономної Республіки Крим;

- провести соціологічні опитування, фіксуючі відношення до надання російській мові статусу регіональної кількох соціальних груп;

- провести серію експертних інтерв'ю з представниками бізнесу, сфери освіти, некомерційних організацій, політологічного експертного співтовариства на тему наслідків надання російській мові статусу регіональної

- проаналізувати кореляцію між наданням статусу регіональної російській мові в Запорізькій області, Автономній Республіці Крим та рівнем соціальної напруженості, динамікою зовнішньоекономічних, культурних зв'язків з Росією;

- здійснити якісний контент-аналіз друкованих та електронних ЗМІ на предмет виявлення висвітлення теми статусу російської мови в цих регіонах, або в країні в цілому з 2010 по 2013 рік;

- сформулювати висновки дослідження соціально-економічних наслідків надання російській мові статусу регіональної в Запорізькій області, Автономної Республіки Крим та виробити рекомендації щодо використання досвіду цих регіонів в інших регіонах України, а також в загальнодержавному масштабі;

- провести заключну конференцію з обговоренням результатів дослідження наслідків надання російській мові статусу регіональної в Саратовському державному університеті імені М.Г. Чернишевського за участю всіх виконавців проекту, учених з Росії та країн СНД.

- підготувати і видати колективну монографію для оформлення підсумків реалізації програми наукового дослідження, яка буде відправлена в бібліотеки деяких російських вузів, у фонд «Русский мир», а також партнерам НОЦ СНД і Балтики СГУ, МІЦ «Політика та освіта», список яких зазначений на сайті (<http://www.cis-center.com>) , в провідні українські вузи і наукові центри, органи державної влади України (Президент і Верховна Рада, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України).

Проект прийнятий та зареєстрований (2012/1-146), перебуває на розгляді в управлінні грантів.

ВИСНОВКИ

У проекті Концепції громадянської освіти та виховання в Україні, яка розроблена відповідно до протокольного рішення Робочої групи з питань інформаційної політики та громадянської освіти Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України, серед основних завдань підготовки педагогічних кадрів для здійснення громадянської освіти та виховання передбачено:

- теоретичну підготовку, яка забезпечує засвоєння положень сучасної теорії педагогічних систем, технологій навчання, інших положень особистісно орієнтованого, діяльнісного, конкретно-історичного підходів у набутті знань і досвіду становлення учнів і студентів дійсними громадянами держави України;

- розробку принципово нової циклічної моделі виховання та навчання, нових навчально-методичних матеріалів для проведення занять та практичного засвоєння нових тренінгових методик з громадянської освіти та виховання;

- збір, узагальнення та системний аналіз міжнародних і вітчизняних технологій, форм і методів роботи з учнівською та студентською молоддю з громадянської освіти та виховання;

- забезпечення якісної ступеневої підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів для здійснення завдань, які окреслені Концепцією.

Таким чином, враховуючи основні завдання підготовки педагогічних кадрів, діяльність Міжвузівського дослідного центру КЗ «ЗОШПО» ЗОР спрямована на забезпечення виконання визначених пріоритетних завдань щодо теоретичної підготовки педагогічних працівників, аналізу міжнародного та вітчизняного досвіду методик громадянської освіти та виховання, а також забезпечення перепідготовки педагогічних кадрів Запорізької області.

Загальними напрямками реалізації Концепції, що потребують уваги органів управління освіти, передбачається:

- включення проблематики розвитку громадянського суспільства та формування громадянськості, політичної культури до дослідницьких програм та планів навчальних та наукових закладів;

- вивчення та узагальнення міжнародного досвіду освіти для демократії, висвітлювання його в фахових журналах, на науково-теоретичних і практичних конференціях та семінарах;

- забезпечення підготовки спеціалістів, які здійснюватимуть перепідготовку вчителів;

- розроблення курсів, окремих модулів, навчально-методичного забезпечення для підготовки та перепідготовки вчителів загальноосвітніх навчальних закладів та викладачів вищої школи;

- створення на базі інститутів післядипломної освіти центрів для навчання різних категорій педагогічних працівників демократичним методам взаємодії з вихованцями.

Також визначається, що умотивованість до участі у суспільно-політичному житті – одне з найважливіших завдань освіти для демократії. Україна сьогодні ще не має досвіду демократичних традицій, участі громадян у прийнятті рішень, у суспільно-політичних процесах, громадських організаціях та асоціаціях для захисту своїх прав та обстоювання інтересів. Необхідно створити навчально-методичні та ресурсні центри для збору та узагальнення існуючих матеріалів, тиражування відповідних видань, а також опрацювання виховних інновацій, апробацію нових технологій на експериментальних майданчиках, поширення передового досвіду.

Враховуючи вище визначене, можна відзначити, що Міжвузівський дослідний центр КЗ «ЗОШПО» ЗОР впроваджує дослідницькі програми з проблематики розвитку громадянського суспільства, формування громадянськості та політичної культури; вивчає та узагальнює міжнародний досвід освіти для демократії, висвітлює його на науково-практичних конференціях та семінарах; займається розробкою курсів та навчально-методичного забезпечення для підготовки та перепідготовки вчителів загальноосвітніх навчальних закладів; сприяє навчанню різних категорій педагогічних працівників демократичним методам взаємодії з вихованцями.

Таким чином, досвід міжнародної співпраці у галузі освіти Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та Саратовського державного університету ім. Н. Г. Чернишевського, створення міжвузівських дослідних центрів «Політика та освіта» підтверджує необхідність спільної діяльності по формуванню як єдиного освітнього простору, так і зміцнення та розвиток плідного співробітництва суспільств, держав і народів, а також своєю діяльністю

сприяє розширенню кола учасників в реалізації такої важливої складової мети освіти, яка визначена у Законі України «Про освіту»: формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору.

Такий досвід може стати прикладом для подальшого його застосування та збагачення навчальними закладами в Україні.